

8. Overbye D. The Most Seductive Equation in Science: Beauty Equals Truth // The New York Times. - 1999. - March 26th.
1. Phillips K. Important step forward in HIV-testing technologies // American Journal of Preventive Medicine. - Volume 25. - Issue 2. 1995.

Напряма 3. *Художня література: текст, контекст, інтертекст.*

Ельза Алієва

здобувачка вищої освіти 2 року навчання за першим (бакалаврським) рівнем
філологічного факультету Запорізького національного університету,
м. Запоріжжя

Науковий керівник к.ф.н., доц. В.М. Ніколаєнко

ТЕМА ПАМ'ЯТІ У ТВОРІ Г. ПАГУТЯК «ПОТОНУЛА ДУША»

Питання пам'яті завжди залишаються актуальними в контексті літературних досліджень, адже вони відображають не лише історичні та культурні аспекти, але й відбивають невичерпну тему людського існування. Одним із творів, у якому порушено питання збереження пам'яті, є оповідання «Потонула душа» Г. Пагутяк.

Тему пам'яті у творах Г. Пагутяк уже досліджувала Г. Бокшань у статті «Мотив пам'яті у повісті Галини Пагутяк "Гірчичне зерно"». Вона зазначає, що «у багатьох художніх творах та есеях письменниця пояснює хвороби сучасного суспільства, зокрема байдужість до минулого, пов'язану з втратою гармонійних стосунків із природою» [1, с. 4]. Тож аналіз оповідання Г. Пагутяк «Потонула душа», яке ще в заявленому аспекті не осмислювалося літературознавцями, відповідає всім критеріям актуальності наукових робіт.

Метою цього наукового дослідження є аналіз теми пам'яті в зазначеному творі. Об'єктом розвідки— оповідання Г. Пагутяк «Потонула душа», а предметом –тема пам'яті в ньому.

«Потонула душа» – це оповідання, що розповідає про долю занурених у безодню самотностіселян, котрі стали жертвами деструктивних змін, що відбулися як у їхньому житті, так і в соціумі.Герої твору –мати і двоє синів: один із яких каліка, а інший – митець, «пропаща душа, пив каву й горілку, зображав на папері олійними фарбами заляканих, абияк вбраних людей з рідного села, що восени й навесні топилося в болоті»[2].Художник повертається додому, бо його земне життя добігає кінця. Тож, дбаючи про матір і брата,готує їх до невідворотного: повідомляє про наближення своєї смерті й залишає неньці картини. Ці полотна є не лише творами мистецтва, а й спадщиною та історією села: на них «старі й малі стоять поруч, а дехто з тих, що намальований живим, нині спочиває в землі»[2].

Будучи в скрутному стані, мати продає доробок сина. Покупець, художник зі Львова, забирає в забуття ці картини («Нема за чимплакати, думає той, хто купив кілька картин у старої баби»[2]), що є не лише предметами матеріальної цінності, але й носіями спогадів для цілого села («Усіх людей села намалював на картині, бо село мале, а нині ще менше» [2]).

Важлива роль у творі належить деталізованим описам занедбаності, котрі можна розглядати як гіперболізоване зображення соціокультурного запустіння. Вони стають алегорією байдужості сучасного суспільства до важливих цінностей, що втрачаються в плинні часу: «Повно порожніх хат, і стежки до них позаростали, і вікна зогнили» [2].

В українській культурі вікно – «символ ідеї проникнення, потенційних можливостей; ...отвору, через який здійснюється зв'язок людини із зовнішнім світом; ...надії, чекання» [3, с. 40]. Тож, відповідно до українського світогляду авторка за допомогою символічного образу зогнилого вікна, порожніх чи зруйнованих осель, зарослих стежок, порушує питання відсутності будь-якої перспективи для села його мешканців.

Г. Пагутяк пов'язує втрату історичної пам'яті зі ставленням теперішнього покоління до старості [див. 1, с. 4]. Авторка застерігає від повного забуття традицій і цінностей, що передаються від покоління до покоління. Це може породжувати втрату ідентичності та розпад спільноти.

Важливо відзначити, що самотність, яка є ключовим образом у творі «Потонула душа», також формується під впливом теми пам'яті. Ізоляція від спільноти може призвести до втрати зв'язків із минулим, оскільки вони часто передаються через колективну пам'ять. В оповіданні, авторка може використовувати образ самотності, щоб підкреслити не лише внутрішні конфлікти персонажів, а й їхню відділеність від традицій та історії свого народу.

Отже, тема пам'яті у творі «Потонула душа» виходить за межі простого нарративу і стає запрошенням до читача розмислити про важливість збереження історії та цінностей у сучасному світі. Завдяки майстерному використанню літературних засобів Г. Пагутяк доносить до аудиторії глибокий зміст та актуальність теми пам'яті, залишаючи читача з роздумами про минуле та майбутнє.

Список використаної літератури:

1. Бокшань Г. Мотив пам'яті у повісті Галини Пагутяк «Гірчичне зерно». Збірник наукових праць (філологічні науки). 2018. № 11. С. 3 –7.
2. Пагутяк Г. Потонула душа. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3539>
(дата звернення: 11.12.2023).
3. Словник символів культури України / за загальною редакцією В. П. Коцура. Київ : Міленіум, 2002. 260 с.

Напрямок 3. *Художня література: текст, контекст, інтертекст.*

Дар'я Гричка